

Begäran om interimistiskt förbud mot avverkning inom föreslaget naturreservat vid Byrum, Åtvidabergs kommun, Östergötland

BEGÄRAN

Skydda Skogen begär att Länsstyrelsen i Östergötland:

- omedelbart inrättar interimistiskt förbud som innebär stopp för avverkning och andra skogsbruksåtgärder inom föreslaget naturreservat.

- inrättar formellt skydd för hela det aktuella skogsområdet.

Sammanfattning

I det föreslagna naturreservatet i Byrum, Åtvidabergs kommun, Östergötland, anses barrskogen utgöra ett toppobjekt för naturvård. Delar utgörs av den prioriterade skogstypen kalkbarrskog för formellt skydd.

I det föreslagna reservatet finns flera av Länsstyrelsen utpekade värdekärnor samt registrerade nyckelbiotoper. **Totalt har över 90 naturvårdsarter varav drygt 50 rödlistade arter påträffats i reservatsförslaget.** I skogen finns fridlysta arter såsom knärot (VU, §8), järpe (NT, §4), mindre hackspett (NT, §4), spillkråka (NT, §4), talltita (NT, §4), tretåig hackspett (NT, §4) och grön sköldmossa (signalart, §8). **Det är ett lagbrott att skada de fridlysta arternas livsmiljöer och växtplatser utan dispens från Länsstyrelsen (§§ 14 och 15).** Järpe (NT), spillkråka (NT) och tretåig hackspett (NT) är dessutom inkluderade i bilaga 1 till Fågeldirektivet för vilka särskilda skyddsområden ska avsättas.

Sedan Länsstyrelsens förhandlingar om reservat började kring år 2018, har flera delar i naturreservatet avverkningsanmälts och avverkats. Både värdekärnor och nyckelbiotoper med fynd av flertal rödlistade arter, däribland broktagel (EN) och tallharticka (EN), samt fridlysta arter har avverkats och i delar har till och med markberedning skett efter avverkning. Det liksom körspår har lämnat outplånliga spår i skogen.

Det föreslagna reservatet vid Byrum omfattar främst EU-naturtypen "Västlig taiga" (9010) som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv bilaga 1. Naturvårdsverket framhåller att sådana skogar normalt förutsätter långsiktigt skydd eftersom skogsbruk inte är förenligt med bevarande av naturtypen i gynnsamt tillstånd.

Hotbild

Hotbilden bedöms som mycket hög inom området. I dagsläget finns hela 19 avverkningsanmälningar omfattande totalt 12 hektar i spridda delar i det föreslagna reservatet. Detta kommer att fragmentera området ytterligare. En stor andel av värdekärnorna är med sina rödlistade och fuktgynnade arter känsliga för uttorkning och därmed för kanteffekter vid intilliggande avverkningar.

MILJÖBROTT VID AVVERKNING

Om avverkningar genomförs inom det föreslagna reservatet vid Byrum begås miljöbrott i strid mot följande lagstiftning:

Miljöbalken

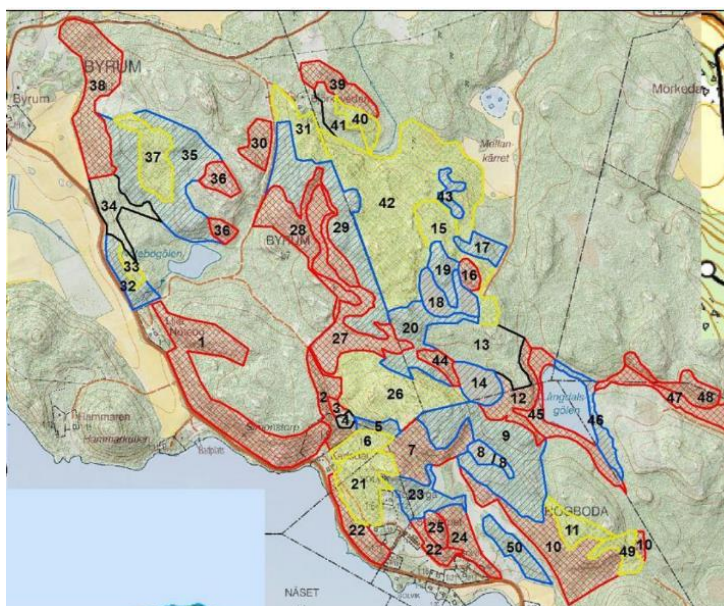
- 1 kap. 1 § om bevarande av biologisk mångfald och tryggad långsiktigt god hushållning för mark, vatten och fysisk miljö,
- 3 kap. §§ 2, 3 och 6 om grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden,
- 7 kap. §§ 27, 28 och 28a om skydd av områden,
- 8 kap. §§ 1 och 2 om bestämmelser om skydd för biologisk mångfald,

Artskyddsförordningen - §§ 4, 8, 9, 14 och 15

Fågeldirektivet - Bilaga 1

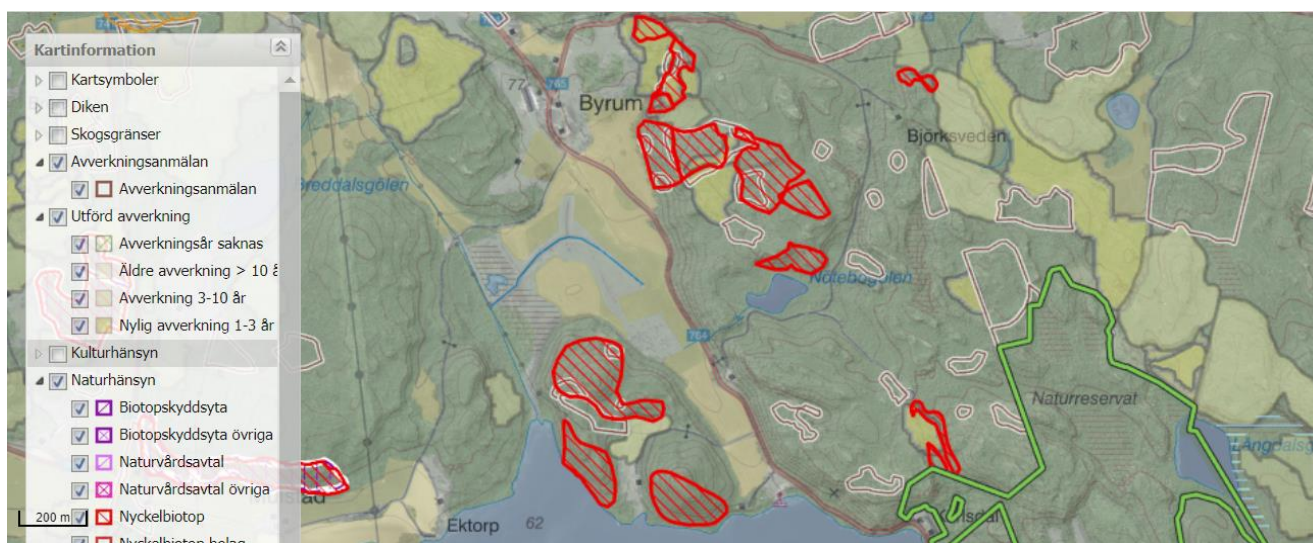
Områdesbeskrivning

Området inom det föreslagna naturreservatet vid Byrum utgörs av en mosaik av blockig barrskog, gammal granskog, lövrik sumpskog och mindre tallmossar. Delar innehåller grönsten vilket gett upphov till kalkbarrskog som är en prioriterad skogstyp för formellt skydd både i länet och nationellt.¹

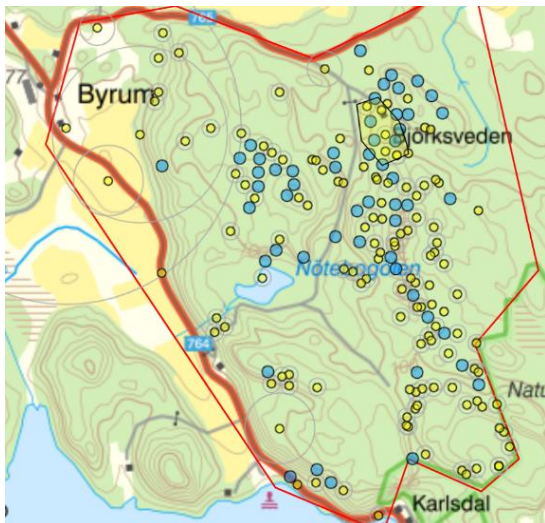
Karta över delområden inom det föreslagna reservatet vid Byrum. Röd och blå är värdekärnor, gult god utvecklingsmark och ofyllda ytor potentiell arronderingsmark.

Sedan Länsstyrelsens förhandlingar om reservat började kring år 2018, har flera delar i naturreservatet avverkningsanmälts och avverkats. Både värdekärnor och nyckelbiotoper med fynd av flertal rödlistade arter, däribland broktagel (EN) och tallharticka (EN), samt fridlysta arter har avverkats och i delar har till och med markberedning skett efter avverkning. Det liksom körspår har lämnat outplånliga spår i skogen.

Avverkningsanmälningar inom det föreslagna reservatet vid Byrum. Även delar av nyckelbiotoper är anmälda för avverkning. Delar av nyckelbiotoper har redan avverkats.

¹ Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen (2017). *Nationell strategi för formellt skydd av skog*;
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/aga-skog/skydda-skog/nationell-strategi-for-formellt-skydd-av-skog.pdf>

Totalt har över 90 naturvårdsarter varav drygt 50 rödlistade arter påträffats i reservatsförslaget. Även spår av den ovanliga tretåiga hackspetten (NT) har hittats. Den har sin sydgräns i norra Östergötland och hittills har enbart 109 fynd gjorts av arten i länet.

Den höga luftfuktigheten i sumpskogen och i delar av granskogen ger upphov till en speciell och känslig artflora. Artlistan nedan är inte komplett utan fler naturvårdsarter finns inom reservatsförslaget vid Byrum.

Karta med fynd av naturvårdsarter inom det föreslagna naturreservatet vid Byrum

Artfynd

Tallharticka (EN)

Brandtaggsvamp (VU)

Brun skärelav (VU)

Grangråticka (VU) - Typisk art i 9050 Näringsrik granskog

Grenlav (VU)

Gräddticka (VU)

Hållav (VU)

Knärot (VU) - Fridlyst enligt 8 § Artskyddsförordningen, Typisk art i 9010 Taiga och 9050 Näringsrik granskog

Ostticka (VU) - Typisk art i 9010 Taiga

Pygmémossa (VU)

Ringlav (VU)

Rynkskinn (VU) - Typisk art i 9010 Taiga och 9050 Näringsrik granskog

Smalskaftslav (VU)

Vedsäcksmossa (VU)

Blanksvalt spiklav (NT)

Blyertslav (NT)

Doftskinn (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Dvärgbägarlav (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Flattoppad klubbsvamp (NT)

Garnlav (NT)

Gransotdyna (NT)

Granticka (NT)

Gropticka (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Grynig filtlav (NT) - Typisk art i 9010 Taiga, 9160 Näringsrik ekskog, 9070 Trädklädd betesmark, 9180 Ädellövskog i branter och 9190 Näringsfattig ekskog

Gränsticka (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Grönhjon (NT)

Gul dropplav (NT) - Typisk art i 9070 Trädklädd betesmark

Järpe (NT) - Fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen, Bilaga 1 och 2 i Fågeldirektivet, prioriterad art i Skogsvårdslagen, Typisk art i 9010 Taiga, 9740 Skogsbevuxen myr och 9080 Lövsumpskog

Hängticka (VU)

Kandelabersvamp (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Kolflarnlav (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Kortskaftad ärgspik (NT)

Kötticka (NT)

Laxticka (NT)

Lunglav (NT) - Typisk art i 9010 Taiga, 6530 Lövängar, 9070 Trädklädd betesmark, 9160 Näringsrik ekskog, 9180 Ädellövskog i
branter och 9190 Näringsfattig ekskog

Mindre hackspett (NT) - Fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen, prioriterad art i Skogsvårdslagen, Bilaga II i Bernkonventionen,
Typisk art i 9010 Taiga, 9750 Svämlövskog och 9080 Lövsumpskog

Motaggsvamp (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Nordtagging (NT)

Parknål (NT)

Puderspindling (NT)

Reliktbock (NT) - Typisk art i 9010 Taiga och 9060 Åsbarrskog

Rödbrun blekspik (NT) - Typisk art i 9010 Taiga, 9070 Trädklädd betesmark, 9160 Näringsrik ekskog och 9180 Ädellövskog i
branter

Skogstrappmossa (NT)

Spillkråka (NT) - Fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen, Bilaga 1 i Fågeldirektivet, prioriterad art i Skogsvårdslagen, Typisk art i 9010
Taiga och 9740 Skogsbevuxen myr, Bilaga II i Bernkonventionen

Stor krusmossa (NT)

Stubbtrådmossa (NT)

Tallticka (NT) - Typisk art i 9010 Taiga och 9060 Åsbarrskog

Talltita (NT) - Fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen, prioriterad art i Skogsvårdslagen, Bilaga II i Bernkonventionen

Tretåig hackspett (NT) - Fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen, Bilaga 1 i Fågeldirektivet, prioriterad art i Skogsvårdslagen, Bilaga
II i Bernkonventionen, Typisk art i 9010 Taiga, 9740 Skogsbevuxen myr och 9030 Landhöjningsskog

Ullticka (NT) - Typisk art i 9010 Taiga och 9050 Näringsrik granskog

Veckticka (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Vedskivlav (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Vedtrappmossa (NT) - Typisk art i 9010 Taiga

Blomkålssvamp (signalart)

Blompraktbagge (signalart)

Blåmossa (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga, 9080 Lövsumpskog och 9750 Svämlövskog, Bilaga 5 i Habitattdirektivet

Blåsfliksmossa (signalart) - Typisk art i 9080 Lövsumpskog

Brandticka (signalart)

Fjällig taggsvamp (signalart)

Flagellkvastmossa (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga och 9740 Skogsbevuxen myr

Fällmossa (signalart) - Typisk art i 9020 Nordlig ädellövskog, 9160 Näringsrik ekskog, 9180 Ädellövskog i branter och 9190
Näringsfattig ekskog

Granbarkgnagare (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga

Grovticka (signalart) - Typisk art i 9060 Åsbarrskog

Grönpyrola (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga och 9060 Åsbarrskog

Grön sköldmossa (signalart) - Fridlyst enligt 8 § Artskyddsförordningen, Bilaga 2 i Habitattdirektivet, Typisk art i 9010 Taiga och
9750 Svämlövskog

Guldlockmossa (signalart) - Typisk art i 9160 Näringsrik ekskog, 9180 Ädellövskog i branter och 9190 Näringsfattig ekskog

Gullgröppa (signalart)

Gulnål (signalart)

Kattfotslav (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga, 9160 Näringsrik ekskog och 9190 Näringsfattig ekskog

Klippfrullania (signalart) - 9020 Nordlig ädellövskog, 9160 Näringsrik ekskog, 9180 Ädellövskog i branter och 9190 Näringsfattig
ekskog

Kornig nållav (signalart)

Kornknutmossa (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga och 9740 Skogsbevuxen myr

Nästlav (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga

Platt fjädermossa (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga, 9020 Nordlig ädellövskog, 9160 Näringsrik ekskog, 9180 Ädellövskog i
branter och 9190 Näringsfattig ekskog

Rävticka (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga

Rörsvepemossa (signalart) - Typisk art i 9080 Lövsumpskog och 9750 Svämlövskog

Skuggblåslav (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga
Stor aspticka (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga
Stubbspretmossa (signalart) - Typisk art i 9020 Nordlig ädellövskog
Svart trolldruva (signalart) - Typisk art i 9050 Näringsrik granskog, Nordlig ädellövskog, 9160 Näringsrik ekskog och 9180 Ädellövskog i branter
Svavelrisk (signalart)
Trind spretmossa (signalart)
Vedticka (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga
Asphättemossa - Typisk art i 9010 Taiga
Barkticka (signalart) - Typisk art i 9010 Taiga
Blek stjärnmossa - Typisk art i 9160 Näringsrik ekskog
Blåsippa – Fridlyst enligt 9 § Artskyddsförordningen, Typisk art i 9050 Näringsrik granskog och 9020 Nordlig ädellövskog
Gammelgranslav - Typisk art i 9070 Trädklädd betesmark
Glansfläck - Typisk art i 9190 Näringsfattig ekskog
Kantvitmossa - Bilaga 5 i Habitatdirektivet
Skärmstarr - Typisk art i 9080 Lövsumpskog
Lopplummer - Fridlyst enligt 9 § Artskyddsförordningen, Bilaga 5 i Habitatdirektivet

Fridlysta arter i reservatsförslaget vid Byrum

Knärot (VU, §8), järpe (NT, §4), mindre hackspett (NT, §4), spillkråka (NT, §4), större hackspett (§4), talltita (NT, §4), tretåig hackspett (NT, §4), grön sköldmossa (signalart, §8), blåsippa (§9) och lopplummer (§9).

Det är ett lagbrott att skada de fridlysta arternas livsmiljöer och växtplatser utan dispens från Länsstyrelsen (§§ 14 och 15).

Fågelarter i EU:s fågeldirektiv

EU:s medlemsländer är skyldiga att agera i enlighet med EU:s fågeldirektiv (rådets direktiv 1979/409/EEG om bevarande av vilda fåglar). I det föreslagna reservatet vid Byrum lever järpe (NT), spillkråka (NT) och tretåig hackspett (NT) som är inkluderade i bilaga 1 till Fågeldirektivet.

I bilaga 1 till Fågeldirektivet listas fågelarter för vilka särskilda åtgärder för **bevarande av deras livsmiljö ska vidtas för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning** inom det område där de förekommer. Särskilda skyddsområden ska avsättas vilka ingår i Natura 2000. Enligt miljöbalken kap. 7 §27 ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande föra en **förteckning över naturområden som bör skyddas eller är skyddade som särskilda skyddsområden enligt Fågeldirektivet (2009/147/EG)**. Enligt Miljöbalken kap. 7 §28 får regeringen förklara ett naturområde som särskilt skyddsområde, om området enligt direktiv 2009/147/EG är särskilt betydelsefullt för skyddet av vilda fåglar. Enligt miljöbalken kap. 7 §28a krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 § (första stycket som omfattar fågeldirektivet).

Fågeldirektivet är styrande för tillsynsansvariga myndigheters ärendehantering, ställningstaganden och beslutsfattande.

För övriga fågelarter gäller enligt Artskyddsförordningen §4 att fåglarna inte avsiktligt får störas, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid (i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med direktivet). Om deras livsmiljö förstörs bör detta tolkas som en störning, som alltså är förbjuden om inte fågelartens populationen klarar sådana störningar (som t ex vanliga fåglar som lövsångare och bofinkar gör).

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk som skapades inom EU för att hejda utrotningen av djur och växter och för att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Natura 2000-områden utses både för fåglar i fågeldirektivet och för naturtyper och arter i art- och habitatdirektivets bilaga I såsom västlig taiga (9010) och bilaga II.²

² European Environment Agency (2013-08-07). *Vocabulary: Annex I habitats for Natura 2000*; <http://dd.eionet.europa.eu/vocabulary/biodiversity/n2000habitats/view?page=9#vocabularyConceptResults>

Typiska arter

Flera av de påträffade arterna inom det föreslagna reservatet vid Byrum är så kallade typiska arter. Typiska arter används för att lokalisera områden med gynnsam bevarandestatus för de naturtyper som ska ingå i Natura 2000-nätverket.

EU:s art- och habitatdirektiv och naturtypen Västlig taiga (9010)

EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) reglerar bevarandet av livsmiljöer och arter inom EU.³

Det föreslagna reservatet vid Byrum omfattas främst av EU-naturtypen "Västlig taiga" (9010) som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv bilaga 1.⁴ Västlig taiga saknar gynnsam bevarandestatus och minskar som naturtyp i Sverige. Sverige har förbundit sig att nå gynnsam bevarandestatus för de utpekade skogliga naturtyperna i EU:s art- och habitatdirektiv. För närvarande bedöms hela 14 av 15 skogliga naturtyper i EU:s habitatdirektiv bedöms ha otillfredsställande eller dålig kvalitet i Sverige.⁵

Naturvårdsverket skriver i sin vägledning för västlig taiga (9010) att sådana miljöer **normalt förutsätter att skogarna skyddas långsiktigt**, eftersom skogsbruk inte är förenligt med bevarande av naturtypen i gynnsamt tillstånd.⁶

Enligt miljöbalken kap. 7 §27 ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande **föra en förteckning över naturområden som bör skyddas eller är skyddade som särskilda bevarandeområden enligt EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG)**. Enligt miljöbalken kap. 7 §28 a **krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 §** (andra stycket som omfattar EU:s art- och habitatdirektiv).

EU-dom (de förenade målen C473-19 och C474-19 Skydda Skogen/Sverige)

En dom i EU-domstolen (de förenade målen C473-19 och C474-19 Skydda Skogen/Sverige) från mars 2021 berör tolkning och tillämpning av fågeldirektivet (2009/147) och art- och habitatdirektivet (92/43). EU-domstolen slår bland annat fast att EU:s medlemsländer är skyldiga att säkerställa att de skyddade arternas gynnsamma bevarandestatus inte försämras.⁷ Förbudet ska gälla så fort en individ av en skyddad art enligt art- och habitatdirektivet påverkas av verksamheten – oavsett om den skyddade artens bevarandestatus är hotad eller gynnsam. Denna EU-dom innebär att Sveriges måste ändra sin tillämpning av EU-direktiven vilket även har betydelse för detta ärende.

Bernkonventionen

Bernkonventionen är en konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö.⁸ Enligt konventionen ska varje avtalsslutande part vidta lämpliga och nödvändiga lagstiftande och administrativa åtgärder för att säkerställa ett skydd för de vilda djur- och växtarternas miljöer, framför allt de arter som anges i bilagorna I och II, samt ett skydd av hotad naturlig miljö. **I konventionens bilaga II finns en lista över strikt skyddad fauna (inkl. fåglar, reptiler och fiskar), där bl.a. avsiktlig skada på eller förstörelse av häcknings- eller rastplatser är förbjuden.** Mindre hackspett (NT), spillkråka (NT), talltita (NT), tretåig hackspett (NT) och större hackspett som finns inom det föreslagna reservatet vid Byrum omfattas av bilaga II i Bernkonventionen.

³ Europeiska gemenskapernas officiella tidning (1992-05-21). Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&from=SV>

⁴ European Environment Agency (2019-04-22). *Western Taiga*; <https://eunis.eea.europa.eu/habitats/10176>

⁵ Naturvårdsverket (2020). *Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv - resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013-2018*; <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6900/sveriges-arter-och-naturtyper-i-eus-art-och-habitatdirektiv>

⁶ Naturvårdsverket (2012). *Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1: Taiga*. EU-kod: 9010. NV-04493-11; <https://www.naturvardsverket.se/contentassets/cd497005d9a74a5f829c11f54849bb0b/vl-9010-taiga-maj--2.pdf>

⁷ Domstolens dom den 4 mars 2021, *Föreningen Skydda Skogen* (C-473/19 and C-474/19) ECLI:EU:C:2021:166; <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=238465&pageIndex=0&doclang=sv&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4936440>

⁸ Europeiska gemenskapen (1982). *Konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö*. Europeiska gemenskapernas officiella tidning nr L 038, 10/02/1982, s. 0003 – 0032; http://publications.europa.eu/resource/cellar/48cb13f3-76c0-4197-99b1-64d23b3b6d2e.0001.01/DOC_1

Nationell strategi för formellt skydd av skog

Enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog i Sverige⁹ är huvudinriktningen på kort sikt att prioritera bevarandeåtgärder för befintliga skogsbiologiska värdekärnor framför utvecklingsmark. Detta är mer kostnadseffektivt än att tillåta avverkning för att senare återskapa värdefulla områden. Det tar lång tid för de flesta typer av skogliga värdekärnor med dess innehåll av strukturer såsom gamla träd och grov död ved att bildas. Det är också osannolikt att nya värdekärnor av dagens kvalitet och artinnehåll kan återskapas inom rimlig tid för att trygga många specialiserade arters överlevnad. Enligt strategin är en övergripande strävan att oskyddade värdekärnor ska skyddas från avverkning.

Det är viktigt att kvarvarande naturskogar bevaras för framtiden så att nationella och internationella miljömål för skogen kan nås.

Begäran

Skydda Skogen begär att Länsstyrelsen i Östergötland:

- omedelbart inrättar interimistiskt förbud som innebär stopp för avverkning och andra skogsbruksåtgärder inom föreslaget naturreservat.

- inrättar formellt skydd för hela det aktuella skogsområdet.

Länsstyrelsen måste säkerställa att naturtypen Västlig taiga, den prioriterade skogstypen kalkbarrskog, fridlysta och rödlistade arters livsmiljöer och ekologiska funktion bevaras i enlighet med EU:s habitatdirektiv, fågeldirektiv, Bernkonventionen, miljöbalken, artskyddsförordningen och miljömålet Levande skogar.

Vi önskar ta del av de ställningstagande och beslut som Länsstyrelsen meddelar till följd av aktuell begäran (se §§ 33 och 34 Förvaltningslagen).

Vi är tacksamma för skyndsamt agerande.

Med vänliga hälsningar,
Elin Götmark, talesperson, Skydda Skogen
Karin Wilhelmsson, medlem i Naturskyddsföreningen

E-post: info@skyddaskogen.se

---

⁹ Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen (2017). *Nationell strategi för formellt skydd av skog*;
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/aga-skog/skydda-skog/nationell-strategi-for-formellt-skydd-av-skog.pdf>

BILAGA I

ARTFAKTA

Grenlav (VU) och **ringlav (VU)** är rödlistade som sårbara. De är beroende av hög och jämn luftfuktighet i gamla, ostörda skogsmiljöer. De är känsliga för snabba förändringar av ljus-/vindförhållanden eller uttorkning.

Rynkskinn (VU) är rödlistad som sårbar. Skogsbruk som innebär att tillgången på grova lågor av gran minskar, leder till att rynkskinn minskar. Slutavverkning och gallring är därför ett hot men också att alltför liten areal skog är undantagen från skogsbruk. **Lokaler för rynkskinn är biotoper som oftast har höga biologiska kvaliteter och därför bör lämnas till fri utveckling**, enligt SLU ArtDatabanken.¹⁰

Gränsticka (NT) är rödlistad som nära hotad. Tickan behöver kontinuerlig tillgång till kvarliggande, grova lågor av gran och hotas på sikt då nutidens kulturskogar innehåller alltför lite död ved, särskilt av grova dimensioner.

Skogstrappmossa (NT) växer vanligen på murkna stammar, oftast grova granlågor i barrskog. Det är viktigt att liggande grova träd får ligga kvar i skogen där arten har goda förutsättningar för att trivas. Minskad förekomst av grov död ved av främst barrträd innebär ett hot mot arten, enligt Artdatabanken. Eftersom skogstrappmossa även kräver hög luftfuktighet och skugga utgör alla skogsskötselåtgärder på eller i omedelbar närhet av lokalerna ett hot. **Ingen avverkning bör ske i kända lokaler**, enligt SLU ArtDatabanken.

Talltita (NT) är rödlistad som nära hotad, fridlyst och prioriterad art i Skogsvårdslagen. Arten har minskat kraftigt de senaste 30 åren och minskningstakten innevarande 10-årsperiod beräknas till 20 (10-30) %. Talltita föredrar större sammanhängande barrskogar, och finns såväl i tallskog som granskog och i lövblandad barrskog. Skogens struktur är viktig och ska helst vara flerskiktad med riklig underväxt av mindre granar, björk och andra lövträd och buskar. Tillgång på murkande högstubbar är särskilt viktig, eftersom talltitan helst själv hackar ut sitt bohål.

Det finns flera studier som visar att talltita är känslig för gallring och inte **överlever när dess livsmiljö kalavverkas**.^{11,12,13} Reviren är förhållandevis stora, 10–20 hektar, och arten missgynnas när skogen fragmenteras. Kalavverkning av större delar av reviret innebär att det överges.¹⁴

Talltitan är synnerligen trogen sitt revir så länge paret lever och biotopen förblir intakt. Paret stannar i sitt revir året om. En förlust av ett revir har därför en stor inverkan på den lokala populationen och trakthyggesbruket anses vara orsak till den svenska populationens kraftiga minskning. Talltiteparets revirtrohet innebär att närhelst under året man observerar en adult talltita så ingår denna plats i reviret.^{15,16}

Tretåig hackspett (NT) är rödlistad som nära hotad och fridlyst enligt §4 Artskyddsförordningen. I Sverige har tretåiga hackspetten sin sydgräns i norra Östergötland. Endast 109 observationer av tretåig hackspett i Östergötland.¹⁷ Fågelarten häckar i barr- och blandskog, även fjällbjörkskog, med stort inslag av döda och döende träd. Tretåig hackspett finns med som prioriterad art i Skogsstyrelsen vägledning för skogsbruket (bilaga 4 till SVL).¹⁸ I vägledningen står bland annat att: "Tretåig hackspett har stora arealkrav och höga krav på sin livsmiljö. Omdaning av naturskog till kulturskog medför en förlust av viktiga miljöer, något som förstärks av ökad fragmentering till följd av avverkningar."

"Områden med dokumenterad permanent förekomst i naturskogsmiljöer har vanligen så stora naturvärden att skogsbruk är olämpligt". Permanenta revir av tretåig hackspett karaktäriseras ofta av artens typiska ringformigt ordnade hackmärken på framför allt gamla granar. För att säkerställa att inte revir av tretåig hackspett drabbas av avverkningar bör inventeringar göras både under häckningstid och under vintern, då arten utnyttjar betydligt större områden än under sommarens häckningsrevir. Storleken på häckningsreviret varierar med skogstypen, förekomsten av död ved och graden av fragmentering, men är i allmänhet i storleksordningen 25–100 hektar."

Den mest angelägna åtgärden för tretåig hackspett består av att betydligt större andel av skogslandskapet undantas från storskaligt skogsbruk, enligt SLU ArtDatabanken.¹⁹

Vedtrappmossa (NT) behöver tillgång till död ved och de allvarligaste hoten mot arten är just skogsavverkning och bristen på grov död ved, enligt SLU ArtDatabanken.

¹⁰ <https://artfakta.se/naturvard/taxon/phlebia-centrifuga-1209>

¹¹ <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2014.02.019>

¹² <https://doi.org/10.1111/j.1523-1739.2007.00675.x>

¹³ <https://pub.epsilon.slu.se/17565/>

¹⁴ <https://artfakta.se/naturvard/taxon/poecile-montanus-103021>

¹⁵ <https://link.springer.com/article/10.1007/s00442-003-1256-x>

¹⁶ <https://www.jstor.org/stable/3676345>

¹⁷ <https://artfakta.se/naturvard/taxon/picoides-tridactylus-100109>

¹⁸ <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/lag-och-tillsyn/artskydd/vagledning-for-hansyn-till-faglar/tretaig-hackspett-vagledning-hansyn2.pdf>

¹⁹ <https://artfakta.se/naturvard/taxon/picoides-tridactylus-100109>

BILAGA II

FAKTA OM GRANBARKBORRAR

Granbarkborrar är en del av det naturliga [skogsekosystemet](#). De är nyckelarter som gynnar och skapar förutsättningar för biologisk mångfald i skogen. Granbarkborren skapar död ved vilket är en [bristvara](#) för många lavar, mossor, svampar, insekter och fåglar i dagens skogslandskap. Granbarkborreangrepp i en naturskog betyder inte något negativt eftersom det behövs mer död ved i skogen.

Granbarkborren är en viktig [födoresurs](#) för många skogsarter såsom hackspettar, rovlevande flugor, skalbaggar och parasitsteklar. Det är därför viktigt att gynna dessa arter och bevara deras livsmiljöer för att minska risken för allvarliga massförekomster av granbarkborre i framtiden.

Död ved som plockas bort från skogen kan [förvärra](#) situationen eftersom den döda veden är viktig för granbarkborrens [naturliga fiender](#).

Granbarkborren måste ha tillgång till färsk innerbark och är inte intresserad av döda träd utan bark, av lövträd eller av tall. I en naturskog finns vanligtvis flera olika trädslag i olika åldrar och storlekar. Det gör att avståndet mellan lämpliga granar för granbarkborren i naturskogar kan vara förhållandevis stort och att det blir svårare för insekten att etablera sig. Enligt [Skogsstyrelsen](#) är granbarkborren en sällsynt art i en riktigt stor naturskog. [Granbarkborrar i naturreservat](#) innebär i de flesta fall inte något hot mot reservatens naturvärden, snarare tvärtom.

En stor del av dagens skogslandskap består av likåldriga och täta granbestånd vilket gynnar granbarkborren. De gynnas bland annat av vindfällda träd i hyggeskanter eller fristående träd som lämnats på hyggen. De lockas även till [färska hyggen](#), troligtvis på grund av doften från stubbar och ris samt av feromon från artfränder.

En stor del av granbarkborrarna [övervintrar](#) dessutom [i marken](#) och blir kvar i skogen om [avverkning utförs under vintern och våren](#). Mycket av barken, med barkborrar, riskerar dessutom att ramla av i skogen när skördaren upparbetar träden. [Studier](#) visar att ju senare under hösten träden tas bort, desto fler barkborrar har hunnit lämna träden för att [övervintra i marken](#). Däremot är deras naturliga insektsfiender mestadels kvar under barken över vintern. Olika rovskalbaggar, rovflugor och parasitsteklar kan konsumera 80 % av barkborrelarverna, och är därmed viktiga att gynna.

Bekämpningsåtgärder mot granbarkborrar kan stå i strid med EU:s art och habitatdirektiv och fågeldirektiv. [EU-domstolen](#) slog fast att bekämpning av granbarkborrar i värdefulla Bialowiezaskogen i Polen stred mot EU-direktiven vilket ledde till att avverkningarna stoppades. Hela [14 av 15 skogliga naturtyper](#) i EU:s habitatdirektiv bedöms ha otillfredsställande eller dålig kvalitet i Sverige. Förlust av livsmiljöer är en stor bidragande orsak till att ca 2 000 skogslevande växt-, svamp- och djurarter är [rödlistade](#) idag.

För att bevara skogens biologiska mångfald behöver naturskogar skyddas långsiktigt och den ensidiga satsningen på barrträd fasas ut. Skogen behöver [klimatsäkras](#) genom skogsskydd, naturlig förnygring och främjande av varierade bland- och lövskogar. Detta gynnar även ett flertal andra [ekosystemtjänster](#).

BILAGA III

Miljöbalk (1998:808)

1 kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde

1 § Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Miljöbalken skall tillämpas så att:

(...)

2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas,

3 kap. Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden

Särskilda markanvändningsintressen

2 § Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

3 § Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

6 § Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

7 kap. Skydd av områden

Särskilda skyddade områden

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska fortlöpande föra en förteckning över naturområden som bör skyddas eller är skyddade

1. som särskilda skyddsområden enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar,
2. som särskilda bevarandeområden enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG, eller
3. enligt internationella åtaganden eller nationella mål om skydd för naturområden.

Av förteckningen ska det framgå vad som motiverat att ett område har tagits upp i förteckningen och enligt vilket direktiv, internationellt åtagande eller nationellt mål som förtecknandet har skett.

Ett område som tagits upp i förteckningen ska prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet. Lag (2012:748).

28 § Regeringen får förklara ett naturområde som särskilt skyddsområde, om området enligt direktiv 2009/147/EG är särskilt betydelsefullt för skyddet av vilda fåglar.

Ett område som enligt artikel 4.4 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom rådets direktiv 2006/105/EG, har valts ut som ett område av intresse för unionen ska av regeringen förklaras som särskilt bevarandeområde.

Regeringen får efter samråd med kommissionen upphäva en förklaring enligt första eller andra stycket, om områdets naturvärden inte längre motiverar en sådan förklaring. Lag (2012:748).

Fridlysning enligt Artskyddsförordningen (2007:845)

4 § Det är förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och

4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om inte störningen saknar betydelse för att

a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller

b) återupprätta populationen till den nivån.

8 § I fråga om sådana vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan

1. plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av växterna, och
2. ta bort eller skada frön eller andra delar.

9 § I fråga om sådana vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan

1. gräva eller dra upp exemplar av växter med rötterna, och
2. plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växter för försäljning eller andra kommersiella ändamål.

14 § Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet i 4, 5 och 7 §§ som avser länet eller en del av länet. En dispens får ges endast om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, och
3. dispensen behövs
  - a) för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter,
  - b) för att undvika allvarig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,
  - c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse,
  - d) för forsknings- eller utbildningsändamål,
  - e) för återinplantering eller återinförelse av arten eller för den uppfödning av en djurart eller den artificiella förökning av en växtart som krävs för detta, eller
  - f) för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i liten omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar i en liten mängd.

15 § Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet i 6, 8 och 9 §§ som avser länet eller del av länet, om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Art- och habitatdirektivet – Artikel 12 (Skydd av arter)

1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud mot (...)

d) att skada eller förstöra parningsplats

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (EU:s fågeldirektiv):

2) I Europaparlamentets och rådets beslut nr 1600/2002/EG av den 22 juli 2002 om fastställande av gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram (5) krävs att särskilda åtgärder för skydd av den biologiska mångfalden, **inbegripet skydd av fåglar och deras livsmiljöer**, vidtas.

6) De åtgärder som ska vidtas måste avse de olika faktorer som på grund av mänsklig verksamhet kan påverka antalet fåglar, särskilt förstörelse och förorening av fåglarnas livsmiljö (habitat) samt människans fångst och dödande av fåglar och den handel som uppstår till följd av detta. Omfattningen av sådana åtgärder bör inom ramen för bevarande politiken anpassas till de särskilda förhållanden som gäller för de olika arterna.

Artikel 1

1. Detta direktiv behandlar bevarandet av samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium på vilket fördraget tillämpas. Det omfattar skydd, skötsel, förvaltning och kontroll av dessa arter och fastställer regler för exploatering av dem.

2. Detta direktiv ska gälla för fåglar samt för deras ägg, bon och livsmiljöer.

Artikel 2

Medlemsstaterna ska, med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av de fågelarter som avses i artikel 1 på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå.

Artikel 4

1. För de arter som anges i bilaga I ska särskilda åtgärder för **bevarande av deras livsmiljö** vidtas för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer. I samband med detta ska hänsyn tas till a) utrotningshotade arter, b) arter som är känsliga för vissa förändringar i livsmiljön, c) arter som anses som sällsynta på grund av att populationerna är små eller den lokala utbredningen begränsad, d) andra arter som kräver speciell uppmärksamhet på grund av den särskilda karaktären hos deras livsmiljö. Vid utvärdering ska hänsyn tas till tendenser och variationer i populationsnivåerna.

Artikel 13

Genomförandet av de åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv får inte leda till en försämring av den nuvarande situationen beträffande bevarandet av de fågelarter som avses i artikel 1.

EU-domstolens domslut från 4 mars 2021 i de förenade målen C-473/19 och C-474/19

1) Artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell praxis enligt vilken förbudet i denna bestämmelse endast omfattar sådana arter som är förtecknade i bilaga I till detta direktiv eller som är hotade på någon nivå eller som har en långsiktigt vikande populationstrend.

2) Artikel 12.1 a–c i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell praxis enligt vilken förbudet i denna bestämmelse, för det fall mänsklig verksamhet såsom skogsbruksåtgärder eller markexploatering uppenbart har ett annat syfte än att döda eller störa djurarter, endast är tillämpliga om det finns en risk för att berörda arters bevarandestatus påverkas negativt. Artikel 12.1 a–c i direktiv 92/43 ska vidare tolkas så, att skyddet enligt denna bestämmelse inte upphör att gälla för arter som har uppnått gynnsam bevarandestatus.

Artikel 12.1 d i direktiv 92/43 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell praxis som innebär att om kontinuerlig ekologisk funktionalitet i den berörda artens livsmiljö i ett enskilt område – trots försiktighetsåtgärder – direkt eller indirekt går förlorad genom skada, förstörelse eller försämring, orsakad av den aktuella åtgärden separat eller i kombination med andra åtgärder, så aktualiseras förbudet i den bestämmelsen först om den berörda artens bevarandestatus riskerar att försämrans.

Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen (SKSFS 2011:7)

7 kap. Hänsyn till naturvården, kulturmiljövården och rennäringen

Hänsyn till arter

19 § Skador till följd av skogsbruksåtgärder ska förhindras eller begränsas i livsmiljöer och på substrat där det förekommer prioriterade fågelarter, vilka framgår av bilaga 4, samt arter markerade med N och n i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) eller som betecknas som akut hotade, starkt hotade, sårbara eller nära hotade. I artskyddsförordningen finns regler om artskydd. (SKSFS 2013:2)

Förvaltningslag (2017:900)

Underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till

33 § En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt.

Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. Myndigheten ska samtidigt upplysa parten om avvikande meningar som har antecknats enligt 30 § eller enligt särskilda bestämmelser i någon annan författning. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll och vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid.

Myndigheten bestämmer hur underrättelsen ska ske. En underrättelse ska dock alltid vara skriftlig om en part begär det. Underrättelse får ske genom delgivning.

34 § Bestämmelserna i 33 § om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till tillämpas också om någon som inte är part begär att få ta del av ett beslut som han eller hon får överklaga.